

Türkiye’de Cinsiyete Dayalı İşsizlik Histerisinin Sınanması

Mustafa Serdar ACAR*

Haldun SOYDAL**

ÖZ

İşsizlik ile makroekonomik değişkenler arasındaki etkileşim literatürde yoğun şekilde araştırma konusu olmuştur. İşsizlik ile enflasyon arasındaki ilişki iktisadi literatürde Philips eğrisi yardımıyla formüle edilirken, işsizlik oranları ile şoklar arasındaki ilişki ise doğal işsizlik oranı ve histeri etkisi teorileri ile formüle edilmektedir. Doğal işsizlik oranı teorisine göre işsizlikte yaşanacak bir şok uzun dönemde işsizlik oranlarında etkili olmayarak işsizlik oranı doğal işsizlik oranına geri dönecektir. Histeri etkisi teorisine göre ise işsizlikte meydana gelen bir şok sonucunda işsizlik oranları eski seviyesine gerilemeyecek ve süreklilik arz edecektir. Çalışmada Ocak 2021- Ocak 2024 dönemi mevsim etkilerinden arındırılmış cinsiyete göre işsizlik verileri Augmented Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleriyle analiz edilmiştir. TÜİK’in işsizlik tanımında en son güncelleme 2021 yılında gerçekleşmesi nedeniyle çalışma analizine 2021 sonrası işsizlik verileri dahil edilmiştir. Analizde, verilerin birim kök yapıları test edilmiştir. Analiz sonucunda kadın ve erkek işsizlik oranlarının birim kök içerdiği ve bu nedenle histeri etkisinin iki değişkende de etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Verilere uygulanan birim kök testleri olasılık değerleri dikkate alındığında ise kadınların erkeklere kıyasla histeri etkisini daha fazla hissettiği tespit edilmiştir. Referans dönemde Türkiye’de yaşanan şokların işsizlik oranları üzerinde kalıcı etki bıraktığı sonucuna varılmıştır. İşsiz oranlarında görülebilecek kalıcı etkileri ortadan kaldıracak politikalar önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Histeri, Birim Kök.

Testing Gender-Based Unemployment Hysteresis in Türkiye

ABSTRACT

The interaction between unemployment and macroeconomic variables has been the subject of intense research in the literature. While the relationship between unemployment and inflation is formulated with the help of the Philips curve in the economic literature, the relationship between unemployment rates and shocks is formulated with the natural unemployment rate and hysteresis effect theories. According to the natural unemployment rate theory, a shock to unemployment will not have an effect on unemployment rates in the long run and the unemployment rate will return to the natural unemployment rate. According to the hysteresis effect theory, as a result of a shock in unemployment, unemployment rates will not fall to their previous levels and will remain permanent. In the study, seasonally adjusted gender-based unemployment data for the period January 2021-January 2024 was analyzed with Augmented Dickey-Fuller (ADF) and Phillips-Perron (PP) unit root tests. Since the last update in TURKSTAT’s definition of unemployment was in 2021, unemployment data after 2021 were included in the study analysis. In the analysis, unit root levels of the data were tested. As a result of the analysis, it was concluded that female and male unemployment rates contain unit roots and therefore the hysteresis effect is effective in both variables. It is concluded that the shocks experienced in Türkiye in the reference period had a permanent effect on unemployment rates. Policies to eliminate the permanent effects on unemployment rates are important.

Keywords: Unemployment, Hysteresis, Unit Root.

1. Giriş

İşsizlik kavramı temel anlamıyla mevcut koşullarda çalışmak isteyen ancak iş bulamayan kişiler olarak tanımlanabilmektedir. İşsizlik oranları, ülke ekonomilerinin görünümü hakkında da bilgi vermektedir. Ülke ekonomileri için işsizlik oranları büyük ölçüde önem arz etmektedir. Büyük ölçüde önem arz etmesinin sebepleri olarak işsizlik oranları ülkeleri sadece ekonomik açıdan değil ek olarak psikolojik ve sosyal alandan da etkilemektedir. İşsizliğin farklı alanları etkilemesi ülkelerin uygulamış oldukları politikaları da önemli hale getirmektedir. Ülkeler işsizlik oranlarını düşürmek amacıyla farklı politikalar

* **Corresponding Author/Sorumlu Yazar,** Arş. Gör./Res. Asist., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Selçuk University, Konya, Türkiye, mustafaserdar.acar@selcuk.edu.tr

** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Selçuk University, Konya, Türkiye, hsoyda@selcuk.edu.tr
Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 16.04.2024-06.06.2024

Citation/Atf: Acar, M. S., Soyda, H. (2024). Türkiye’de cinsiyete dayalı işsizlik histerisinin sınanması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54, 300-311. <https://doi.org/10.52642/susbed.1469309>

uygulamaktadır. İşsizlik özelinde uygulanan politikaların temel amacı işsizlik oranını düşürmektir. Ancak bu işsizlik oranının sıfır olacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü ekonomide doğal işsizlik oranı var olacaktır. Doğal işsizlik oranı, ekonominin normal performans seviyesinde ülkede görülen işsizlik oranı olarak adlandırılmaktadır. Ancak bazı durumlarda ekonomi doğal işsizlik oranında dengeye gelmeyebilmektedir. Ekonomide yaşanan şokların işsizlik oranları üzerindeki etkileri görülebilmektedir. Şokların işsizlik oranı üzerindeki etkileri iki farklı teori ile açıklanabilmektedir. Bu teoriler literatürde doğal işsizlik hipotezi ve histeri etkisi olarak adlandırılmaktadır.

Doğal işsizlik oranı hipotezine göre yaşanan şoklar sonucunda işsizlik oranlarında değişiklik olabilmekte ancak uzun dönemde işsizlik, doğal işsizlik oranında dengeye gelecektir. Histeri etkisi hipotezine göre ise, yaşanan şokların işsizlik oranı üzerindeki etkisi kalıcı olmakta ve işsizlik oranı uzun vadede başlangıç düzeyine geri dönmeyecektir. Bu nedenle ülke ekonomilerde işsizlik histerisi hipotezinin geçerli olduğu durumlarda işsizlik azaltıcı politikaların önemi artmaktadır.

Çalışma kapsamında 2021-2023 dönemi mevsim etkilerinden arındırılmış kadın ve erkek işsizlik oranları verileri birim kök testleri yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışmada Türkiye'de kadın ve erkek işsizlik oranlarında histeri etkisinin geçerli olup olmadığı sorusuna cevap aranmaktadır. Çalışma, teorik kavramların açıklandığı teorik çerçeve, konuyla ilgili literatür taraması, kullanılan ekonometrik modellerin yapısı ve analiz sonuçları bölümlerinden oluşmaktadır.

2. Teorik Çerçeve

İşsizliğin tek başına veya diğer makroekonomik değişkenler ile ilişki konusu iktisadi literatürde oldukça önem arz etmektedir. İşsizlik ile diğer makroekonomik değişken olan enflasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi de incelenen literatürde geniş ölçüde yer almaktadır. İşsizlik ile enflasyon arasında negatif ilişki olduğu Philips Eğrisi yardımıyla açıklanmaktadır. Eğriye göre enflasyon oranında meydana gelen artışın işsizlik oranını azalttığını göstermektedir. Ancak bu hipotezin ABD'de ve İngiltere'de geçerli olmaması nedeniyle eğri üzerinde Milton Friedman ve Edmund Phelps tarafından 1960'ların sonlarında bir takım yeni çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar sonucunda Uyarlanmış Philip Eğrisi meydana gelmiştir. Uyarlanmış Philips Eğrisine göre işsizlik ile enflasyon arasındaki ilişki uzun dönemde devam etmemektedir (Ünsal, 2017).

Beklentileri içeren Uyarlanmış Philips Eğrisi, piyasa aksaklıkları, emek piyasalarında bilgi toplamanın maliyeti, taşınma maliyetleri, arz ve talep değişimleri ve emeğin ulaşılabilirliği faktörlerin eklenmesi ile doğal işsizlik oranına ulaşabilecektir (Friedman, 1968). Buna göre, işsizlik oranlarında kısa dönemde dalgalanmalar görülebilmeye rağmen uzun dönemde işsizlik oranı doğal işsizlik oranına gelecektir (Bayat ve diğerleri, 2020). Doğal işsizlik oranı Phelps (1967) ve Friedman (1968) tarafından önerilmiştir.

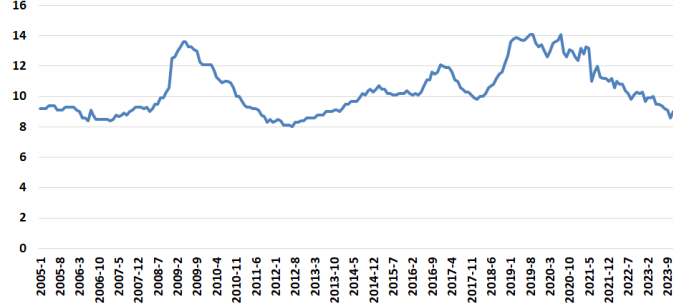
İşsizlik üzerine meydana gelen şoklar, doğal işsizlik oranının yanında Histeri Hipotezi yardımıyla da açıklanmaktadır. Hipotez Blanchard ve Summers (1986) tarafından önerilmiştir. Histeri yaklaşımına göre işsizlik oranının kısa ve uzun dönemli şoklardan etkilendiği ve uzun dönemde de bu etkinin kaybolmadığı savunulmaktadır. Uzun vadeli işsizlik oranı, doğal işsizlik oranını artırmaktadır. Ücret pazarlığında içeridekilerin rolü nedeniyle işsizlik oranı süreç içinde durağan değildir (Blanchard & Summers, 1986). Sermaye eksiklikleri, koordinasyon başarısızlığı, işten çıkarma maliyetleri gibi durumlarda işgücü piyasasının özellikleri nedeniyle işsizlikte meydana gelen şok, kalıcı hale gelebilmektedir (Christopoulos & Leon-Ledesma, 2007).

İşsizlik oranının zaman içinde durağan bir süreç izlemediği durumlarda histeri etkisi geçerli olmakta, zaman içinde durağan süreç izlediği durumlarda ise doğal işsizlik oranı geçerli olmaktadır (Songur, 2020). İşsizlik verilerinin zaman içinde durağan olup olmamaları birim kök testleri yardımıyla analiz edilmektedir. Birim kök testi sonuçlarında t istatistik değerlerinin kritik değerlerden mutlak değer olarak küçük olması histeri hipotezinin geçerli olduğu anlamına gelmektedir.

Türkiye'de de histeri etkisi ve doğal işsizlik oranı hipotezleri literatürde araştırılmıştır. Türkiye'de işsizlik tanımında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2014 yılında birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. 2014 yılı öncesinde işsizlik, "referans dönemde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler." olarak tanımlanırken, 2014 yılındaki değişiklik sonucunda işsizlik, "referans dönemde istihdam halinde olmayan iş aramak için son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek"

durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler.” olarak tanımlanmıştır (TÜİK, 2024). 2021 yılına kadar ise son dört hafta içinde hem pasif hem de aktif iş arama kanallarını kullanan bireyler “iş arıyor” olarak ifade edilirken, 19. Çalışma İstatistikçileri Konferansı kararları ile sadece aktif iş arama kanallarının dikkate alınacağı belirtilmiştir (TÜİK, 2021).

Şekil 1’de Türkiye’nin Ocak 2005-Ocak 2024 dönemi mevsim etkilerinden arındırılmış toplam işsizlik oranları gösterilmektedir.

Şekil 1. Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Toplam İşsizlik Oranı (%)

Kaynak: (TÜİK, 2024).

Şekle göre Türkiye’nin işsizlik oranı %8-14 arasında değerler almaktadır. İşsizliğin en düşük olduğu dönem 2012 yılları Haziran ve temmuz ayları olurken, en yüksek görüldüğü dönem ise 2019 yılı Nisan, Eylül ayları ve 2020 yılı temmuz ayı olmuştur. Son dönemlerde ise işsizlik oranlarında azalma olduğu görülmektedir.

Şekil 2’de Türkiye’nin Ocak 2005- Ocak 2024 dönemi mevsim etkilerinden arındırılmış kadın ve erkek işsizlik oranları gösterilmektedir.

Şekil 2. Türkiye’nin Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Kadın ve Erkek İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: (TÜİK, 2024).

Şekle göre erkek işsizlik oranları %7-10 arasında, kadın işsizlik oranları ise %8-17 arasında değerler almaktadır. 2010 yılı Nisan ayına kadar kadın ve erkek işsizlik oranları yakın değerler alırken bu tarihten itibaren erkek işsizlik oranları, kadın işsizlik oranlarından daha düşük değerler almıştır. Erkek işsizlik oranları en düşük değerini 2023 yılı Ekim ayında alırken, kadınların en düşük işsizlik oranı ise 2006 yılı mayıs ayında gerçekleşmiştir. Aynı şekilde erkeklerin en yüksek işsizlik oranı 2009 yılı haziran ayında gerçekleşirken, kadınların en yüksek işsizlik oranı 2019 yılı ağustos ayında gerçekleşmiştir.

3. Literatür Taraması

İşsizlik histerisi ile ilgili literatür taraması ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar olarak iki farklı başlıkta incelenmektedir. Literatür araştırmasında ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmaların döneme yöntem ve ülke gruplarına göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

3.1. Uluslararası Düzeyde Gerçekleştirilen Çalışmalar

Aşağıda yer alan literatür taraması uluslararası boyutta yapılan çalışmaları içermektedir. Aşağıda yer alan çalışmaların tamamında kullanılan yöntem birim kök testi yöntemidir.

Kanada, Almanya, İngiltere ve ABD'de de 1961-1991 dönemini kapsayan işsizlik verileri analiz edilmiştir. Kanada, Almanya ve İngiltere için histeri hipotezinin önemli olduğu ABD için ise histeri etkisinin önemli olmadığı sonucuna varılmıştır (Jaeger & Parkinson, 1994). Avustralya'da 1966-1992, Avusturya'da 1969-1992, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsveç 1970-1992, Kanada, İtalya, Japonya, Finlandiya, ABD ve İngiltere'de 1960-1992, Fransa'da 1967-1992, Almanya'da 1962-1992, Norveç'de 1972-1992 dönemlerini kapsayan işsizlik verileri incelenmiştir. Analiz sonucunda sonuç yazılacak (Song & Wu, 1998). Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İrlanda, İtalya, Portekiz, İngiltere, Norveç ve Finlandiya ülkelerinin 1961-1999 dönemi işsizlik verileri incelendiğinde Hollanda ve Belçika haricindeki ülkelerde histeri etkisi kanıtlanmıştır (Chang ve diğerleri, 2005). 18 Latin Amerika ülkesinin 1980-2009 dönemi işsizlik verileri sonucunda, histeri etkisinin geçerli olduğu kabul edilmiştir (Ayala ve diğerleri, 2012). Yunanistan, İrlanda ve Portekiz ülkelerinde 1984-2010 dönemi işsizlik verileri için üç ülkede de histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Dritsaki & Dritsaki, 2013). Hırvatistan, Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve Slovenya'nın 2004-2015 dönemi işsizlik verileri sonucunda Macaristan ve Slovenya'da histeri etkisinin geçerli olduğu kanıtlanmıştır (Mladenovic, 2016). Euro bölgesi, 29 OECD ülkesi, AB (Avrupa birliği)28 ve G7 ülkelerinin Ocak 2000-Ekim 2015 dönemi işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ABD ve 28 OECD ülkesinde histeri etkisinin geçerli olduğu kabul edilmiştir (Marques ve diğerleri, 2017). Finlandiya, İsveç, Norveç ve Danimarka ülkelerinin 2000-2014 dönemi işsizlik verileri analiz sonucunda ülkelerde histeri etkisinin geçerli olduğu kanıtlanmıştır (Furuoka, 2017). ABD'nin 52 eyaletinde Ocak 1976-Temmuz 2016 dönemi işsizlik verileri kapsamında 19 eyalette histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Bahmani-Oskooee ve diğerleri, 2018). Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Litvanya, Letonya, Polonya, Romanya, Rusya ve Slovakya ülkelerinde Ocak 2000-Ağustos 2016 dönemi işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Macaristan ve Romanya'da histeri etkisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir (Xie ve diğerleri, 2018). Üst orta gelirli ülkelerde 1991-2017 dönemi toplam işsizlik ve genç işsizlik verileri analiz edilmiş, analizde histeri hipotezinin geçerli olmadığı kanıtlanmıştır (Topçu, 2019). BRICS-T ülkelerinde 1991-2020 dönemi işsizlik oranları analiz edilmiştir. Analizde histeri hipotezinin geçerli olduğu tespit edilmiştir (Uğur & Atılgan, 2021). E7 ve G7 ülkelerinde 1991-2020 dönemi işsizlik verileri referans alınmış, sonuçta, ülkelerde histeri hipotezinin geçerli olduğu görülmüştür (Özbek & Türkmen, 2021). Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Japonya, Estonya, Fransa, İspanya, Hollanda, İngiltere ve ABD'de 2000-2018 dönemi işsizlik verileri analizinde seçilmiş ülkelerin tamamında histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Konat & Coşkun, 2022).

12 AB ülkesinde 1988 1.Çeyrek-1999 2.Çeyrek dönemi işsizlik verileri incelenmiş, histeri hipotezinin geçerli olmadığı tespit edilmiştir (Christopoulos & Leon-Ledesma, 2007). 2004'te AB'ye katılan sekiz Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinin işsizlik verileri incelendiğinde histeri etkisinin Slovenya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan'da düşük seviyede olduğu, Baltık Devletleri'nde ve Polonya'da ise yüksek derecede olduğu kanıtlanmıştır (Cuestas ve diğerleri, 2011). Avrupa'daki OECD ülkeleri ve geçiş sürecindeki seçilmiş orta ve doğu Avrupa ülkelerinin Ocak 2000-Ocak 2013 dönemi işsizlik verileri analiz edilmiştir. Sonuçta, Avrupa OECD ülkelerinde histeri hipotezinin geçerli olmadığı geçiş ekonomileri olarak seçilen orta ve doğu Avrupa ülkelerinde ise geçerli olduğu tespit edilmiştir (Marjanovic & Mihajlovic, 2014). Türkiye ve AB ülkelerinde 1991-2016 dönemi işsizlik verileri referans alınmıştır. Belçika, Kıbrıs, Letonya ve İsveç dışında kalan AB ülkeleri ve Türkiye için histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Sigeze ve diğerleri, 2019). AB ülkelerinde 1991-2020 dönemi işsizlik verileri doğrusal ve doğrusal olmayan birim kök testleri yardımıyla analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Lüksemburg'da doğrusal ve doğrusal olmayan testlerde histeri hipotezinin geçerli olduğu kanıtlanmıştır (Doğaner, 2022).

16 OECD ülkesinde 1970 1.Çeyrek-1991 4.Çeyrek dönemi işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analizde histeri etkilerinin Avustralya ve Kanada'da yüksek derecede önemli olduğu, çoğu Avrupa ülkesi ve Japonya'da daha az derece önemli olduğu, ABD'de histeri etkisinin güçlü ve tutarlı şekilde olmadığı sonucuna varılmıştır (Roed, 1996). 26 OECD ülkesinin 1960-1997 dönemi çeyreklik işsizlik verileri incelendiğinde Avusturya, Kanada, Japonya ve ABD'de histeri etkisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir

(Arestis & Mariscal, 1999). 16 OECD ülkesinin 1955-1997 dönemi işsizlik verileri doğrultusunda 6 OECD ülkesinde histeri etkisinin geçerli olduğu diğer 10 ülkede ise geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır (Papell ve diğerleri, 2000). 21 OECD ülkesinin 1966-1999 dönemi işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analizde Kanada, Hollanda ve ABD için histeri etkisi reddedilmiştir (Peve ve diğerleri, 2003). 19 OECD ülkesinin 1998-2001 dönemi işsizlik verileri sonucunda yedi ülkede histeri etkisinin geçerli olduğu kabul edilmiştir (Camarero & Tamarit, 2004). 14 OECD ülkesinde Ocak 1998- Eylül 2017 dönemi erkek ve kadın işsizlik verileri için Almanya, İtalya, İspanya, Portekiz, Polonya, İngiltere, Finlandiya, Japonya, ABD, Şili ve Yunanistan'da hem erkek hem de kadınlarda histerinin geçerli olduğu, Belçika'da kadınlarda histeri etkisinin geçerli olduğu, Kore'de kadınlarda histeri etkisinin olduğu ve Belçika'da ise hem kadınlarda hem de erkeklerde histeri etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (Özpolat & Özsoy, 2018). 28 OECD ülkesinin 1980-2016 dönemine ait işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analizde 16 OECD ülkesinde işsizlik histerisi geçerli iken diğer ülkelerde geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Songur, 2020). 15 OECD ülkesinin 1991 1.Çeyrek-2019 2.Çeyrek işsizlik verileri analiz edilmiştir. Sonuçta, Almanya, Türkiye ve İspanya'da histeri etkisinin geçerli olduğu, 12 ülkede ise geçerli olmadığı tespit edilmiştir (Pata, 2020).

Avustralya'nın Şubat 1978-Mayıs 2005, Belçika'nın Ocak 1982-Nisan 2005, Kanada'nın Ocak 1970-Nisan 2005, Danimarka'nın Ocak 1982-Nisan 2005, Finlandiya'nın Ocak 1984-Nisan 2005, Fransa'nın Ocak 1982-Nisan 2005, Almanya'nın Ocak 1978-Nisan 2005, İrlanda'nın Ocak 1982-Nisan 2005, Japonya'nın Ocak 1970-Nisan 2005, Lüksemburg'un Ocak 1982-Nisan 2005, Hollanda'nın Ocak 1970-Nisan 2005, Norveç'in Ocak 1989-Mart 2005, Portekiz'in Ocak 1983-Nisan 2005, İsveç'in Ocak 1980-Mart 2005, İngiltere'nin Ocak 1982-Şubat 2005 ve ABD'nin Ocak 1970- Mayıs 2005 dönemi işsizlik verileri referans alınarak analiz edilmiştir. Analizde ABD, Almanya, Avustralya, Finlandiya, Fransa ve Japonya'da da histeri etkisinin geçerli olduğu anlaşılmıştır (Lin ve diğerleri, 2008).

3.2. Ulusal Düzeyde Gerçekleştirilen Çalışmalar

Aşağıda yer alan literatür taraması Türkiye özelinde yapılan çalışmaları içermektedir. Aşağıda yer alan çalışmaların tamamında kullanılan yöntem birim kök testleridir.

Türkiye'de 1988-2008 dönemini kapsayan işsizlik verileri analiz edildiğinde, histeri hipotezinin geçerli olmadığı tespit edilmiştir (Çınar ve diğerleri, 2014). Ocak 2005-Temmuz 2013 dönemi işsizlik oranı ve işgücüne katılma oranı verileri analiz edilmiştir. Analizde histeri etkisinin bir rejimde geçerli olduğu anlaşılmıştır (Saraç, 2014). 1980-2013 dönemini kapsayan işsizlik verileri histeri hipotezinin geçerliliğini göstermektedir (Taş & Uğur, 2017). Ocak 2005-Kasım 2016 dönemini kapsayan işsizlik rakamları için histeri hipotezinin geçerliliği kanıtlanmıştır (Özpençe & Ergen, 2017). 1923-2019 dönemi işsizlik verileri incelenmiş ve sonuçta histeri hipotezinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Bayat ve diğerleri, 2020). 2005-2014 dönemi cinsiyet ve medeni duruma göre işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analiz sonucunda bekar erkek ve evli kadın oranlarında histeri etkisinin geçerli olduğu anlaşılmıştır (Çiçen, 2020). Ocak 2014-Eylül 2020 döneminde 15-24 yaş arası nüfusun işsizlik verileri incelendiğinde ani kırılmaların dikkate alınması durumunda yapısalci yaklaşımın, yumuşak kırılmalar dikkate alındığında ise hem histeri hem de yapısalci hipotezinin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Coşkun, 2021). 1988-2018 dönemi kadın, erkek ve genel işsizlik verileri referans alındığında kadın işsizliğinde histeri etkisinin var olduğu tespit edilmiştir (Şak, 2021). Ocak 2005-Ocak 2022 dönemi genel işsizlik ve genç işsizlik verileri analiz edilmiştir. Analizde her iki işsizlik grubunda da histeri hipotezinin geçerli olduğu, genç işsizlik verilerinin genel işsizlik verilerine kıyasla daha az histeri etkisi barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Üçler, 2022). 1923-2021 dönemi işsizlik verileri referans alındığında histeri hipotezinin geçerli olmadığı tespit edilmiştir (Belliler & Demiralp, 2022). Ocak 2014- Şubat 2022 dönemi genel işsizlik ve genç işsizlik verileri analiz edilmiştir. Sonuçta histeri hipotezinin geçerli olmadığı anlaşılmıştır (Azazi & Ateş, 2022). Ocak 2005-Mayıs 2022 dönemi erkek ve kadın işsizlik rakamları için erkeklerin kadınlardan daha fazla işsizlik histerisi barındırdığı kanıtlanmıştır (Azazi, 2022).

4. Ekonometrik Metodoloji

Dickey-Fuller, Augmented Dickey-Fuller ve Phillips-Perron birim kök testlerinin metodolojisi açıklanacaktır.

4.1. Dickey-Fuller (DF) Birim Kök Testi

Dickey ve Fuller (1979) testinde hata terimlerinin özdeş ve bağımsız dağıldığını varsaymaktadır. Ancak bu varsayım genel olarak gerçekte sağlanamamaktadır. Test pür rassal yürüyüş süreci referans alınarak geliştirilmiştir.

$$Y_t = \Phi Y_{t-1} + \varepsilon_t \quad \varepsilon_t \sim \text{IID}(0, \sigma^2)$$

$$t \bar{\Phi} = \frac{\bar{\Phi} - 1}{Sh \bar{\Phi}}$$

Testin hipotezleri;

$H_0 = \Phi = 1$ (birim kök vardır)

$H_1 = \Phi < 1$ (durağandır)

Denklemden yer alan t istatistik değeri kritik değerden büyük olursa (mutlak değer) sıfır hipotezinin reddedilemeyeceği yani serinin durağan olduğu anlamına gelmektedir. Tam tersi durumda ise serinin birim kök içerdiği sonucuna varılmaktadır (Öz, 2023).

1981 yılında ise Genişletilmiş Dickey-Fuller (ADF) testi otokorelasyon sorununu da dikkate almış ve yardımcı regresyon denklemleri kullanmıştır. Yardımcı denklemler;

$$\Delta Y_t = \delta Y_{t-1} + \sum_{i=1}^k \alpha_i \Delta Y_{t-i} + \varepsilon_t$$

$$\Delta Y_t = \mu + \delta Y_{t-1} + \sum_{i=1}^k \alpha_i \Delta Y_{t-i} + \varepsilon_t$$

$$\Delta Y_t = \mu + \beta_t + \delta Y_{t-1} + \sum_{i=1}^k \alpha_i \Delta Y_{t-i} + \varepsilon_t$$

ΔY_t (bağımlı değişken)'in gecikmeli değerleri denklemlere dahil edilerek denklemler genişletilmektedir. Ancak denklemler genişletilirken kaç gecikmenin modele dahil edileceği önemlidir (Yazıcı, 2021). ADF ve DF'nin hipotezlerinde farklılık bulunmamaktadır.

4.2. Philips-Perron (PP) Birim Kök Testi

Philips-Perron, 1988 yılında ADF'nin regresyon modellerine tahmininde kullanmış oldukları parametrik olmayan tahmin değerlerini önererek en küçük kareler yönteminden farklılık göstererek birim kök testlerinin gelişimine katkı sağlamışlardır. Temel olarak hipotezlerin test edilmesinde farklılık bulunmamaktadır. PP test istatistiği;

$$Z_t = \left(\sum_{t=2}^T Y_{t-1}^2 \right)^{\frac{1}{2}} \frac{(\bar{\Phi} - 1)}{S_{Tl}} - \left(\frac{1}{2} \right) \frac{S_{Tl}^2 - S_{\varepsilon}^2}{[S_{Tl}^2 (T^{-2} \sum_{t=2}^T Y_{t-1}^2)^{1/2}]}$$

Denklemden yer alan $S_{\varepsilon}^2 = T^{-1} \sum_{t=1}^T \varepsilon_t^2$ hata terimi varyansının tutarlı tahmincisini ifade ederken, $S_{Tl}^2 = S_{\varepsilon}^2 + 2 \sum_{s=1}^l w_{sl} \sum \varepsilon_t \varepsilon_{t-s} / T$ uzun dönem varyans tahmincisini ifade etmektedir. Testin hipotezleri;

H_0 =birim kök vardır

H_1 =Durağandır

Test istatistiğinin kritik değerlerden mutlak değerce küçük olması sıfır hipotezinin reddedilemediğini ifade etmektedir (Yazıcı, 2021).

5. Veri Seti ve Ampirik Bulgular

Çalışmada mevsim etkilerinden arındırılmış kadın ve erkek işsizlik oranları verileri TÜİK'ten elde edilmiştir. Veriler Ocak 2021-Ocak 2024 dönemine ait aylık dönemi kapsamaktadır. Ocak 2021 döneminin

başlangıç olmasının nedeni ise 2021 yılında işsizlik tanımında meydana gelen değişikliktir. Veriler ADF ve PP testleri yardımıyla analiz edilmiştir.

Tablo 1'de erkek işsizlik oranları ADF test sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 1. ADF Erkek İşsizlik Sonuçları		
	t	Olasılık
	-1.830040	0.3603
Kritik Değerler:	1%	-3.632900
	5%	-2.948404
	10%	-2.612874

Tabloya göre t-istatistik değerlerinin kritik değerlerden olarak küçük olması (mutlak değer) histeri etkisinin olduğunu göstermektedir.

Tablo 2'de erkek işsizlik oranlarının PP test sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 2. PP Erkek İşsizlik Sonuçları		
	t	Olasılık
	-1.668298	0.4383
Kritik Değerler:	1%	-3.626784
	5%	-2.945842
	10%	-2.611531

Tabloya göre t-istatistik değerinin kritik değerlerde olarak küçük olması (mutlak değer) histeri etkisinin geçerli olduğunu göstermektedir. Erkek işsizlik oranlarında hem ADF hem de PP test sonuçlarına göre yaşanan şokların işsizlik oranı üzerinde kalıcı etki yarattığı görülmektedir.

Tablo 3'te kadın işsizlik oranlarının ADF test sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3. ADF Kadın İşsizlik Sonuçları		
	t	Olasılık
	-1.292300	0.6225
Kritik Değerler:	1%	-3.626784
	5%	-2.945842
	10%	-2.611531

Tabloda t-istatistik değerinin kritik değerlerden küçük olduğu (mutlak değer) görülmektedir. Bu nedenle histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 4'te kadın işsizlik oranlarının PP test sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 4. PP Kadın İşsizlik Sonuçları		
	t	Olasılık
	-0.952899	0.7593
Kritik Değerler:	1%	-3.626784
	5%	-2.945842
	10%	-2.611531

Tabloya göre işsizlik histerisinin geçerli olduğu görülmektedir. Kadın işsizlik oranlarına ait ADF ve PP test sonuçları incelendiğinde yaşanan şokların kadın işsizlik oranlarında da kalıcı etki yarattığı görülmektedir.

Olasılık değerli dikkate alındığında olasılık değeri yüksek olan değişkende histeri etkisi daha fazla hissedilmektedir (Azazi, 2022). Tablo 5'te kadın ve erkek işsizlik oranlarının ADF ve PP test olasılık sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 5. Erkek ve Kadın İşsizlik Oranlarının Testlere Göre Olasılık Değerleri

	ADF Testi Olasılık Değerleri	PP Testi Olasılık Değerleri
Kadın İşsizlik Oranı	0.6225	0.7593
Erkek İşsizlik Oranı	0.3603	0.4383

Tabloya göre hem ADF hem de PP test olasılık değerleri incelendiğinde kadın işsizlik oranı olasılıklarının erkek işsizlik oranı olasılıklarına göre daha yüksek olması kadınların işsizlik histerisini daha fazla hissettiğini göstermektedir. Buradan hareketle yaşanan şokların erkek işsizlik oranı üzerindeki kalıcı etkisinin kadın işsizlik oranı üzerindeki kalıcı etkisine kıyasla daha düşük seviyede olduğu sonucuna varılmıştır.

6. Sonuç

İşsizlik oranları ülke ekonomileri kapsamında ve uluslararası boyutta büyük önem arz etmektedir. Makroekonomik değişkenler içinde yer alan ve ülke ekonomisi hakkında bilgi vermekte olan işsizlik oranları iktisadi hayatı etkilemektedir. Ancak işsizlik sadece iktisadi hayatı değil aynı zamanda sosyal, kültürel ve psikolojik olmak üzere birçok farklı alanı da etkilemektedir. İşsizlik ile diğer değişkenler arasındaki ilişkiler literatürde oldukça önemli yer kaplamaktadır. Enflasyon ile işsizlik arasındaki ilişkiyi gösteren Phillips Eğrisi buna örnek gösterilebilir. Diğer taraftan ülke ekonomisinde meydana gelen şoklar da işsizlik verileri üzerinde etkili olabilmektedir. Yaşanan şokların işsizlik üzerinde uzun dönemde etkili olmadığı doğal işsizlik oranı hipoteziyle ifade edilirken, yaşanan şokların işsizlik üzerinde kalıcı etki bırakması da histeri etkisi hipoteziyle ifade edilmektedir. Ülkede yaşanan şokların işsizlik üzerindeki etkilerinin araştırılması ve araştırma sonuçlarına göre politikalar belirlenmesi rasyonel ve etkili olmaktadır. Bu nedenle işsizlik politikaları önemli hale gelmektedir. İşsizlik genel tanımıyla mevcut çalışma koşullarında çalışmaya razı olan ancak iş bulamayan kişileri ifade etmektedir. Bu genel tanımına ek olarak TÜİK'e göre işsizlik tanımı, "referans dönemde istihdam halinde olmayan iş aramak için son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler" olarak tanımlanmaktadır. TÜİK'in yapmış olduğu işsizlik tanımında süreç içinde birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin; mevcut durumda son dört hafta içinde iş arama kanalları olarak ifade edilirken 2014 dönemi öncesinde son üç ay olarak ifade edilmektedir. Ek olarak 2021 yılında yapılan düzenleme ile de 2021 öncesi dönemde hem aktif hem de pasif arama kanalları dahil edilirken, 2021 sonrası dönemde sadece aktif iş arama kanalları hesaplamaya dahil edilmektedir. İşsizlik tanımlarında yapılan bu düzenlemeler işsizlik verilerinde de farklılıklara neden olmaktadır. Buradan hareketle Türkiye'de 2014 ve 2021 yılında işsizlik tanımının güncellenmesi ile 2014 ve 2021 yılları öncesi ve sonrasının birlikte analiz edildiği çalışmaların sonucu güven vermemektedir. Bu nedenle çalışmada Ocak 2021 ve Ocak 2024 dönemi işsizlik verileri kullanılmaktadır. Veriler, birim kök testleri yardımıyla analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, ADF ve PP testlerine göre birim kökün varlığı tespit edilmiştir. Serilerin birim kök içermesi histeri etkisinin geçerli olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle işsizlik oranlarında meydana gelen şoklar kalıcı olmaktadır. Çalışma sonuçları, Taş & Uğur (2017), Coşkun (2021), Üçler (2022), Bayat ve diğerleri (2020) ve Şak (2021) ile benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda kadınların erkeklere oranla histeri etkisini daha fazla hissettiği olasılık değerlerinden anlaşılmaktadır. Sonuç olarak ekonomide meydana gelen şoklar, işsizlik üzerinde kalıcı etkiler meydana getirmektedir. Politika yapıcılarının bu kalıcı etkileri ortadan kaldıracak politikaları uygulaması önem arz etmektedir.

5. Extended Abstract

The unemployment rates (UR) observed in countries are influenced by various different variables. Unemployment, in its most general definition, refers to people who want to work under current working conditions but cannot find a job. According to TURKSTAT (Turkish Statistical Institute), unemployment; It is defined as "all persons of non-institutional working age who were not employed during the reference period, have used at least one of the active job search channels in the last four weeks to look for a job, and are able to return to work within two weeks." This given definition is the current definition. The definition has undergone some changes over the years. For example, before 2014, the concept of the last four weeks

given in the definition was included as the last three months. In addition, while all job search channels were accepted before 2021, only active job search channels are accepted in the post-2021 period. UR of countries provide information about their economies. Additionally, unemployment affects many different arguments. Unemployment can affect not only the economic aspects of a country but also the psychological, social, and cultural realms. The relationship between unemployment and one of the most important variables in the economic sphere, inflation, has been formulated in economic literature through the Phillips Curve (PC). The PC demonstrates the negative relationship between the inflation rate and unemployment. However, due to the invalidation of this hypothesis, the Adaptive Phillips Curve (APC) was developed by Milton Friedman and Edmund Phelps in the late 1960s, which incorporates expectations. APC, while the relationship between inflation and unemployment is valid in the short term, it is not valid in the long term. In the long term, the UR will occur at the level of the natural UR. The concept of the natural UR denotes the UR observed in a country at its normal performance level. It is also referred to as the UR that does not accelerate inflation. While the relationship between inflation and unemployment is expressed through the Phillips curve, the relationship between shocks in the economy and unemployment is also articulated through the Natural Unemployment Rate Hypothesis (NURH) and the Hysteresis Effect Hypothesis (HEH). NURH, when shocks occur in the economy, changes in the UR may occur. However, these changes are not permanent; in the long term, the UR will reach equilibrium at the natural unemployment rate. According to the HEH, shocks in the economy affect the UR, but unlike what the natural UR suggests, it will not reach equilibrium in the long term and will become permanent. The relationship between shocks and unemployment occupies a significant place in the literature. In this study, the question of whether the hysteresis effect or the NURH is valid in gender-specific UR in Türkiye is investigated. When the literature is examined, the scarcity of studies on the HEH or NURH in gender-specific UR is noteworthy. Therefore, the study of gender-specific UR is important. Gender-specific UR, seasonally adjusted, for the period January 2021-January 2024 were analyzed in the study. The reason for selecting this reference period is that the most recent change in the definition of unemployment by TURKSTAT was in 2021. Because changes in the definition of unemployment that occurred before 2021 and after may affect the analysis results and because analyzing data belonging to the same definition of unemployment together provides more reliable results, this period was selected. The data used in the study were included in the analysis on a monthly basis. The data were analyzed using unit root tests. ADF and PP tests were used for unit root tests. When the test results are interpreted, it is seen that the absolute values of t-statistic values are below the critical values. The t-statistic value is smaller than the critical values indicates that the HEH is valid. Based on this, shocks in the country's economy leave permanent effects on the UR in the country. It was determined that the HEH is valid in both female and male UR in the reference period. And, when the probability values observed in the tests are compared, it is seen that the probability values of female UR are higher than the probability values of male UR for both tests. When probability values are examined, it is proven that women feel the HEH more than men. As a result, while the HEH is valid in both men and women in the reference period, women feel the HEH more than men. The results are similar to the studies of Taş & Uğur (2017), Coşkun (2021), Üçler (2022), Bayat et al. (2020) and Şak (2021). It is important to implement policies that will eliminate the permanent effects of unemployment in the country due to the validity of HEH.

Keywords: Unemployment, Histeresis, Unit Root.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların alışmadaki katkı oranları Mustafa Serdar ACAR %50/ Haldun SOYDAL %50 şeklinde dir.
The authors' contribution rates in the study are Mustafa Serdar ACAR %50/ Haldun SOYDAL %50 form.

ıkar atışması Beyanı / Conflict of Interest

alışmada herhangi bir kurum veya kişi ile ıkar atışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu alışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Arestis, P., & Mariscal, I. B.-F. (1999). Unit Roots and Structural Breaks in OECD Unemployment. *Economics Letters*, 65(2), 149-156.
- Ayala, A., Cunado, J., & Gil-Alana, L. A. (2012). Unemployment Hysteresis: Empirical Evidence for Latin America. *Journal of Applied Economics*, 15(2), 213-233.
- Azazi, H. (2022). Analysis of Gender-Based Unemployment Hysteresis in Turkey. *Business & Management Studies: An International Journal (BMIJ)*, 10(3), 858-865.
- Azazi, H., & Ateş, S. (2022). Türkiye İçin Genel İşsizlik ve Genç İşsizlik Histerisinin Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 17(1), 27-36.
- Bahmani-Oskooee, M., Chang, T., & Ranjbar, O. (2018). Testing hysteresis effect in U.S. state unemployment: new evidence using a nonlinear quantile unit root test. *Applied Economics Letters*, 25(4), 249-253.
- Bayat, T., Temiz, M., & Konat, G. (2020). Türkiye'de işsizlik Histerisi Hipotezinin Geçerliliği Üzerine Ampirik Bir Çalışma (1923-2019). *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5(7), 1-8.
- Belliler, İ. S., & Demiralp, A. (2022). Türkiye'de İşsizlik Histerisi: Doğrusal Olmayan Birim Kök Testinden Kanıtlar. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(22), 167-178.
- Blanchard, O. J., & Summers, L. H. (1986). Hysteresis and The European Unemployment Problem. *NBER Macroeconomics Annual*(1), 15-78.
- Camarero, M., & Tamarit, C. (2004). Hysteresis vs. Natural Rate of Unemployment: New Evidence for OECD Countries. *Economics Letters*, 84(3), 413-417.
- Chang, T., Lee, K.-C., Nieh, C.-C., & Wei, C.-C. (2005). An Empirical Note on Testing Hysteresis in Unemployment for ten European Countries: Panel SURADF Approach. *Applied Economics Letters*, 12(14), 881-886.
- Christopoulos, D. K., & Leon-Ledesma, M. A. (2007). Unemployment Hysteresis in EU Countries: What Do We Really Know About It? *Journal of Economic Studies*, 34(2), 80-89.
- Coşkun, N. (2021). Genç Nüfusta İşsizlik Histerisinin Sınanması: Türkiye Örneği. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 6(1), 97-112.
- Cuestas, J. C., Gil-Alana, L. A., & Staehr, K. (2011). A Further Investigation of Unemployment Persistence in European Transition Economies. *Journal of Comparative Economics*(39), 514-532.
- Çiçen, Y. B. (2020). Global Krizde Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre İşsizlik Histerisi: Türkiye İçin Fourier Durğanlık Analizi. *Akademik Hassasiyetler*, 7(13), 505-525.
- Çınar, M., Akay, H. K., & Yılmaz, F. (2014). A Sectoral Analysis of Hysteresis in Unemployment: Evidence From Turkey. *Bilgi: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 29-52.
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1979). Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series With a Unit Root. *Journal of the American Statistical Association*, 74(366), 427-431.
- Doğaner, A. (2022). Avrupa Birliği Ülkelerinde İşsizlik Histerisi Hipotezinin Doğrusal ve Doğrusal Olmayan Birim Kök testleriyle Tespiti : 1991-2020 Dönemi. *İstanbul İktisat Dergisi*, 72(2), 753-785.
- Dritsaki, C., & Dritsaki, M. (2013). Hysteresis in Unemployment: An Empirical Research for Three Member States of The European Union. *Theoretical and Applied Economics*, 20(4), 35-46.
- Friedman, M. (1968). The Role of Monetary Policy. *American Economic Review*, 58(1), 1-17.
- Furuoka, F. (2017). A New Approach to Testing Unemployment Hysteresis. *Empirical Economics*(53), 1253-1280.
- Jaeger, A., & Parkinson, M. (1994). Some Evidence on Hysteresis in Unemployment Rates. *European Economic Review* (38), 329-3242.
- Konat, G., & Coşkun, M. F. (2022). Testing Unemployment Hysteresis with Multi-Factor Panel Unit Root: Evidence form OECD Countries. *Ekonomika regional/Economy of regions*, 18(3), 742-754.
- Lin, C.-H., Kuo, N.-F., & Yuan, C.-D. (2008). Nonlinear vs. nonstationary of hysteresis in unemployment: evidence from OECD economies. *Applied Economics Letters*, 15(11), 905-909.
- Marjanovic, G., & Mihajlovic, V. (2014). Analysis of hysteresis in unemployment rates with structural breaks: the case of selected european countries. *Engineering Economics*, 25(4), 378-386.

- Marques, A. M., Lima, G. T., & Troster, V. (2017). Unemployment Persistence in OECD Countries After The Great Recession. *Economic Modelling*(64), 105-116.
- Mladenovic, Z. (2016). Econometric Testing of Enemployment Hysteresis in Selected CEE Countries: Lessons for The Serbian Economy. *Ekonomika Preduzeca*, 64(7-8), 403-413.
- Öz, D. (2023). Doktora Tezi. *Kesirli frekanslı Fourier Fonksiyonlarına Dayalı ve Normal Dağılmamayı Dikkate Alan Yeni Bir Birim Kök Testi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, S., & Türkmen, S. (2021). İşsizlik Histerisi mi, Doğal İşsizlik Oranı mı? E7 ve G7 Ülkelerinden Yeni Kanıtlar. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(22), 643-661.
- Özpençe, A. i., & Ergen, E. (2017). Analysis of Unemployment Hysteresis in Turkey: Structural Break Unit Root Test. *Journal of Economics, Finance and Accounting (JEFA)*, 4(4), 368-376.
- Özpolat, A., & Özsoy, F. N. (2018). Cinsiyete Göre İşsizlik Histerisi: Karşılaştırmalı Ülke Analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1), 44-59.
- Papell, D. H., Murray, C. J., & Ghiblawi, H. (2000). The Structure of Unemployment. *The Review of Economics and Statistics*, 82(2), 309-315.
- Pata, U. K. (2020). OECD Ülkelerinde İşsizlik Histerisinin Ampirik Bir Analizi: Fourier Panel Duraganlık Testi. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 10(1), 125-144.
- Peve, P., Henin, P.-Y., & Jolivaldt, P. (2003). Testing for Hysteresis: Unemployment Persistence and Wage Adjustment. *Empirical Economics*, 28(3), 535-552.
- Phelps, E. S. (1967). Phillips Curve, Expectations of Inflation and Optimal Unemployment over Time. *Economica*, 34(135), 254-281.
- Roed, K. (1996). Unemployment Hysteresis-Macro Evidence 16 OECD Countries. *Empirical Economics*(21), 589-600.
- Saraç, T. B. (2014). İşsizlikte Histeri Etkisi: Türkiye Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 14(3), 335-344.
- Sigeze, Ç., Coşkun, N., & Ballı, E. (2019). AB Ülkelerinde ve Türkiye'de İşsizlik Histerisinin Fourier-KPSS Birim Kök Testi ile İncelenmesi. *İzmir İktisat Dergisi*, 34(1), 15-24.
- Song, F., & Wu, Y. (1998). Hysteresis in Unemployment: Evidence from OECD Countries. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 38(2), 181-192.
- Songur, M. (2020). OECD Ülkelerinde İşsizlik Histerisi: Fourier Panel KPSS Testinden Yeni Kanıtlar. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(25), 51-63.
- Şak, N. (2021). Türkiye'de İşsizlik Histerisi: Kadın ve Erkek İşsizliğine Bir Bakış. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 467-477.
- Taş, S., & Uğur, B. (2017). Türkiye için İşsizlik Histerisi mi, Yoksa Doğal Oran Hipotezi mi Geçerlidir? *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(1), 25-40.
- Topçu, B. A. (2019). Üst Orta Gelirli Ülkelerde İşsizlik Histerisi Hipotezinin Test Edilmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 5(1), 151-158.
- TÜİK. (2021). *Hanehalkı İşgücü Araştırmasında Yapılan Düzenlemelere İlişkin Metodoloji Dokümanı*. Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK. (2024, 03 29). *Türkiye İstatistik Kurumu*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Istihdam,-Issizlik-ve-Ucret-108> adresinden alındı
- Uğur, B., & Atılgan, D. (2021). BRICS-T Ülkeleri için İşsizlik Histerisi mi, Yoksa Doğal Oran Hipotezi mi Geçerlidir? *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 25(2), 311-325.
- Üçler, Y. T. (2022). Türkiye'de İşsizlik Histerisi Üzerine Bir Araştırma (2005-2022). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(1), 216-225.
- Ünsal, E. (2017). *Makro İktisat*. Murat Yayınları.
- Xie, H., Chang, T., Grigorescu, A., & Hung, K. (2018). Revisit Hysteresis Unemployment in Eastern European Countries Using Quantile Regression. *Ekonomicky Casopis*(66), 522-537.
- Yazıcı, B. E. (2021). Doktora Tezi. *Fourier Fonksiyonlarına Dayalı Doğrusal Olmayan Yeni Bir Eşbütünlüşme Testi Önerisi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.